

Astuge sisse, liuelge välja

Krista Möldri uus fotonäitus esitab sarnaselt Baudelaire'iga kutse matkale, mis ühendab sisemise ja välimise, pakkudes ka kõrvalteid, kuhu uitama minna saab.

SARA BÉDARD-GOULET

Krista Möldri esimene isikunäitus „Sinilind. Teisele minale“ Tartu Kunstimaja suures saalis kuni 23. V.

Tänu sellele, et Krista Mölder keskendub ruumile, tekib näitusel „Sinilind. Teisele minale“ kohti, mida vaataja saab asustada. Nii nagu tekstid toetavad kunstniku töid, pakuvad tema fotoinstallatsioonid vaatajale tähiseid planeerimaks teekonda. Olgugi et on nurki, millest ei pääse enam välja (nagu viitab ühe teose pealkiri, kus on tsiteeritud prantsuse avangardisti Pierre Albert-Birot' 1927. aastal ilmunud luulekogu „Poèmes à l'autre moi“ ehk „Luuletused teisele minale“, on Krista Möldri fotodes ka avaraid, ent tundlikult loodud vaateid, mida avastada. Selle asemel et kaardistada ruumi ja kohandada see kartograafilise normatiivsusega, on Mölder keskendunud rännakutele, mis kujundavad ruumi ja, nagu on märkinud prantsuse antropoloog Michel de Certeau, teisendavad selle kohtadeks, kus saab viibida. Nii on näitusesaali siseneval vaatajal võimalus kunstniku väljapakutu põhjal luua oma rada ja leida oma koht. Tartu Kunstimaja väljapanekuga jätkab Krista Mölder iselaadset esteetikat, mis näib peegeldavat Baudelaire'i kaht värsirida luuletusest „Kutse matkale“, („L'invitation au voyage“, eesti keelde tõlkinud Ilmar Laaban): „märg päikesepaist / taevaist sumedaist“.

Sellel näitusel on Mölder hingestatult ühendanud sisemise ja välimise. See pole põhjustatud üksnes fotodel kujutatust (mets ja raamaturiiulid, ööliblikad ja koridor jne), vaid on kunstnikule iseloomulik moodus, et ühendada pealtnäha võimatut. Mölder on suure saali kolm ruumi struktureerinud nii, et elu ja surm koos vahepealse ajaga ilmneb kui argielu suurendus. Kunstnik töötab eelkõige fotograafia kui meediumiga – valgusega, mis funktsioneerib tema mõtete ja tunnete lõksuna, ning antud kontekstis lõksuna ööliblikatele, kes tema teoseid täidavad. Ta on keskendunud ka õhule ja selle voogamisele, mis on näitusel vaatajale nauditavalt tajutav. Kuigi näitusesaalide vahel on selge side – vaatajat suunav õhuvool –, saab ka hinnata iga ruumi atmosfääri olemust ning nautida Möldrilt meie kujutlusvõimele pakutud toetuspunkte ja hingetõmbepause.

Suure saali parempoolse ruumi kollakas valgus langeb seintele läbi aeglaselt eri nurkade alla nihkuvat motoriseeritud pleksiklaasi. Seeläbi tekib rahulik keskkond, mis soodustab vaikset sisekaemust. Ööliblikad, keda on pildistatud samamoodi valgust läbi laskvatel kangatükkidel, viivad mõtled pealispinna ja sügavuse vahekorrale. Nii saab „sisemine ruum“ isiklikuks, kuid mitte täielikult endasse vangistavaks. Keskmises ruumis kerkib lainet kujutava madalale kapile asetatud foto alt õrn uduvine, mis koos vastas asuva metsamaastiku (nihkes) diptühhoni viib avatunni keskkonda. Kohta, mis peaks olema tuttav, nagu viitab selle teose pealkiri „Jah, siit ma käisin tihtipeale mööda“. See on tsiteeritud prantsuse kirjaniku Pascal Quignardi 2002. aastal ilmunud teosest „Ekslevad varjud“ („Les ombres errantes“). Taas on vabaõhuala ühendatud saali teise diptühhoni sisemise ruumiga, kus angaaris talvituv purilennuk on esitatud paarikuna vannituppa avaneva koridoriga („Sa olid lind“). Need kaks interjööri vaadet fokuseerivad vaataja tähelepanu vaiksusele, rahulikule ja hellitavale ajale, mis meenutab looduslike kohtade vaikusehetki, et neile inimtekkelisena

Krista Mölder töötab eelkõige fotograafia kui meediumiga – valgusega, mis funktsioneerib tema mõtete ja tunnete lõksuna, ning antud kontekstis lõksuna ööliblikatele, kes tema teoseid täidavad.

Marje Eelma

vastanduda. Neis mõlemas peitub ärasuse võimalus, mida kätkeb endas ees ootav liuglemine või teise ruumi olemasolu.

Kuigi kolmas ruum rõhutab teises kahes vilksamisi vihjatud loodusemuuseumi esteetikat, säilib seal siiski liikuvus, mis on vastupidine muuseumikeskkonna ootuspärasele kindlaksmääratud lõplikkusele. Kuigi selle ruumi fotodele jäädvustatud kohad asuvad siseruumis, säilib neis siiski peegeldamise vabadus: seda nii sõna otseses mõttes (liblikate vitriini päikesesäras helklev klaas), aga ka struktuuraalselt, pakkudes ettevaatlikult alternatiivi – irvakil aken võretatud raamaturiieli kõrval.

Ajal, mil nii isikliku kui avaliku ruumi senine toimimine on pandud kahtluse alla, on „Sinilind. Teisele minale“ sügava endasse süüvimise tunnistuseks ja näitab veendunud ümberpositsioneerimist ruumilise vastasseisu suhtes. Selmet lubada endale nostalgiat, eitust või eskapismi, saab näituse motoks voolavus, mis kutsub vaatajaid endaga kohanduma, aktsepteerima vaheldumisi välja pakutud võimalusi ning jätkama samas poolelijäänud matka.

Selles mõttes on võimalik Möldri teoseid lugeda kui teksti, aga seda vaid juhul, kui arvestame, et tekst pole mõeldud mitte järgimiseks, vaid rüüstamiseks, nagu märgib Michel de Certeau: „Lugejad on reisijad; nad liiguvad mööda teistele kuuluvaid maid nagu salaküttivad nomaadid mööda alasid, mida nad ise ei kirjutanud, rüüstates Egiptuse rikkuseid, et neid ise nautida.“ Just nagu Pierre Albert-Birot, saab Krista Möldri näitusel „vormi täpselt järgida“ ja „hoiduda nurgast“ ning võtta endaga kaasa selle, mida soovitakse, olgu selleks siis pildid ise, nendevaheline ruum või tunne, mida seda näitust külastades kogetakse.

Tõlkinud **Kärt Roomäe**